

Změny vnímání venkova v rámci SZP EU

Ing. Martin PĚLUCHA, Ph.D.

*Vysoká škola ekonomická v Praze
Národohospodářská fakulta, Katedra Regionálních studií*

Seminář „VENKOV 2010“

4. února 2010

Přírodovědecká fakulta UK, Albertov 6 Praha 2

Obsah a zaměření prezentace

- 1) Úvod – cíle reforem SZP EU se zaměřením na rozvoj venkova**
- 2) Poslední reformy SZP EU
Změna paradigmatu pojetí venkova ?!?**
- 3) Závěry a shrnutí
Vývoj zemědělství a venkova v období po roce 2013...**

Cíle reforem SZP EU se zaměřením na rozvoj venkova

Cíle reforem SZP EU se zaměřením na rozvoj venkova

Hlavní důvody vzniku SZP EU a zakotvení v Římské smlouvě v r. 1958:

- zvýšení produktivity práce v zemědělství,
- zajištění životní úrovně zemědělských výrobců zejména zvyšováním individuálních příjmů osob pracujících v zemědělství,
- stabilizace zemědělských trhů,
- zajištění plynulého zásobování,
- zajištění dodávek potravin pro spotřebitele za rozumné ceny a zemědělských surovin pro zpracovatele

.....Hledání důvodů v jednotlivých obdobích pro udržení existence SZP EU

Cíle reforem SZP EU se zaměřením na rozvoj venkova

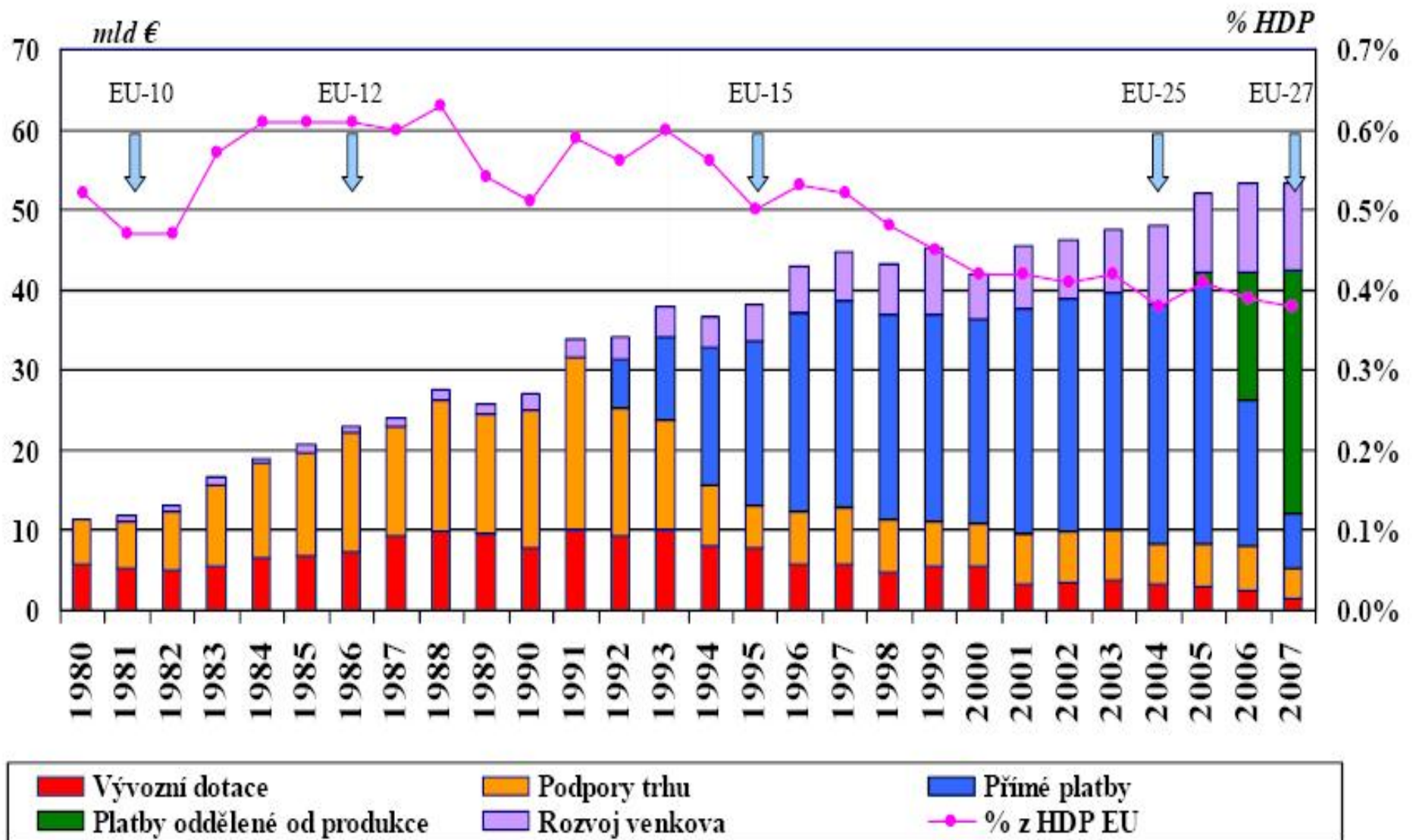
produktivita →

konkurenceschopnost →

udržitelnost →

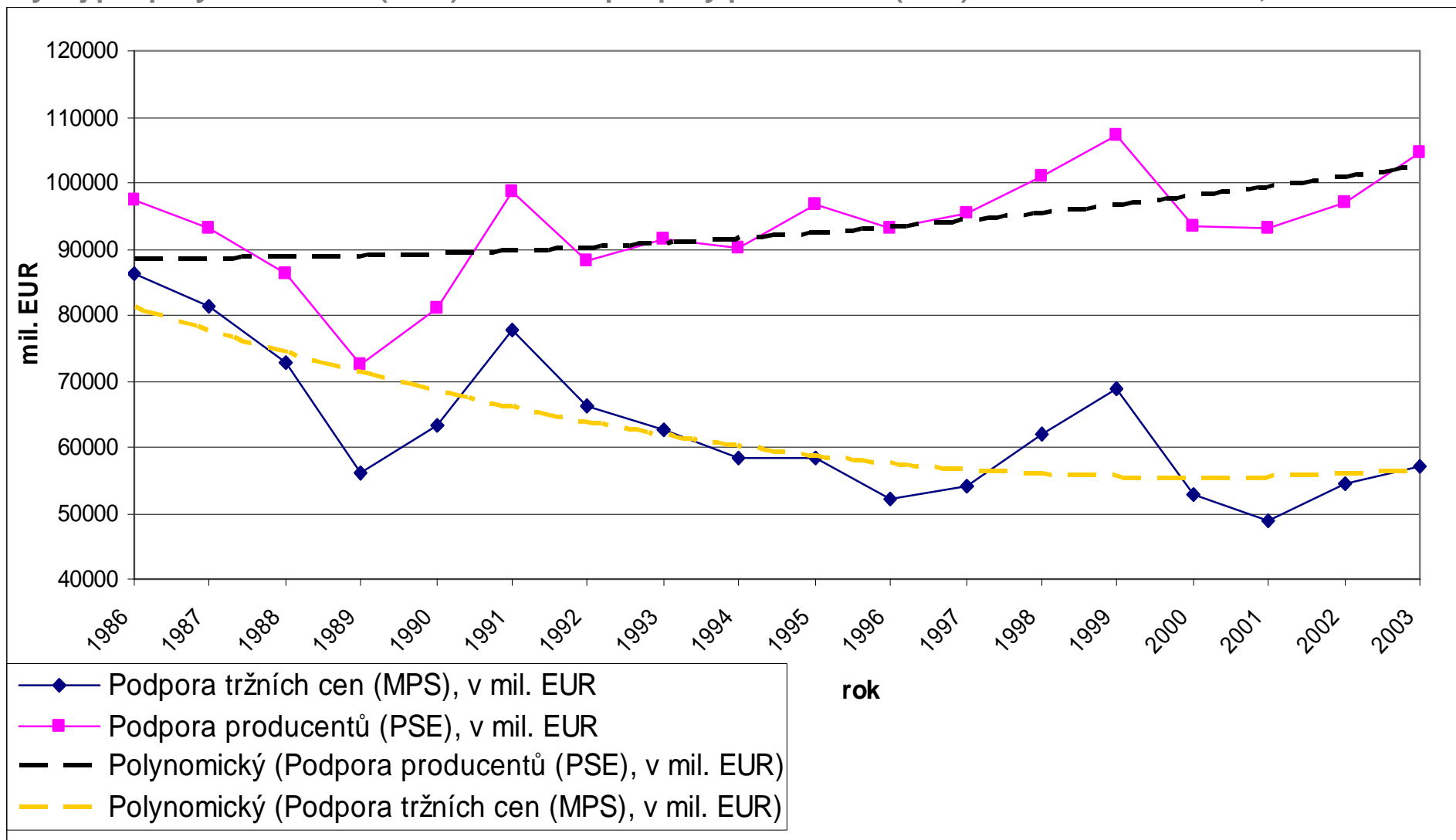
POČÁTKY	KRIZE	REFORMA 1992	AGENDA 2000	REFORMA 2003	Health Check 2008/2009
<ul style="list-style-type: none"> •Produkce potravin •Stabilizace trhu •Podpora příjmů 	<ul style="list-style-type: none"> •Nadprodukce •Produkce pro produkci •Mezinárodní napětí •Strukturální opatření 	<ul style="list-style-type: none"> •Redukce nadprodukce •Životní prostředí •Stabilizace příjmů •Stabilizace rozpočtu 	<ul style="list-style-type: none"> •Prohloubení reformy •Konkurenceschopnost •Rozvoj venkova 	<ul style="list-style-type: none"> •Tržní orientace •Potřeby spotřebitelů •Zajištění příjmu •Venkovský rozvoj •Životní prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> • Lepší cílení podpor SZP EU •Posílení tržní orientace zemědělců • Upřesnění pravidel CC (zjednodušení)

Vývoj struktury výdajů SZP EU

McSharryho reformy

Vývoj podpory tržních cen (MPS) a celkové podpory producentů (PSE) v období 1986 - 2003, v mil. EUR

Zdroj: vlastní zpracování na základě databáze OECD (2008) - PSE/CSE/MPS

Poslední reformy SZP EU
Změna paradigmatu pojetí venkova ?!?

Reformy SZP EU a změna paradigma pojetí venkova?

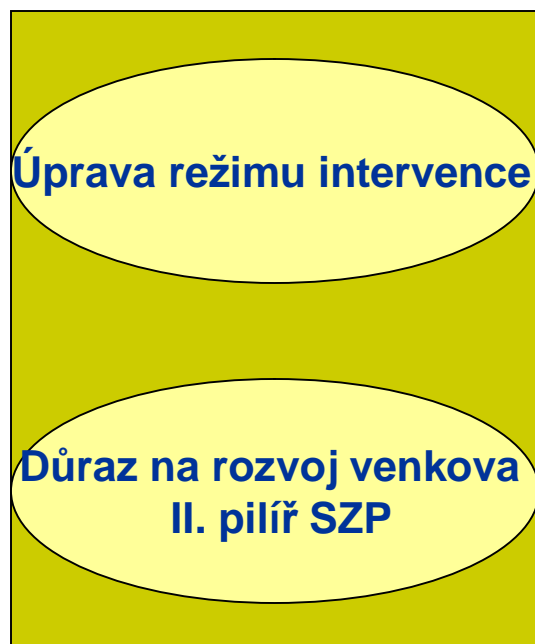
Dlouhodobý vývoj změny paradigma v pojetí rozvoje venkova

Nové paradigma venkova

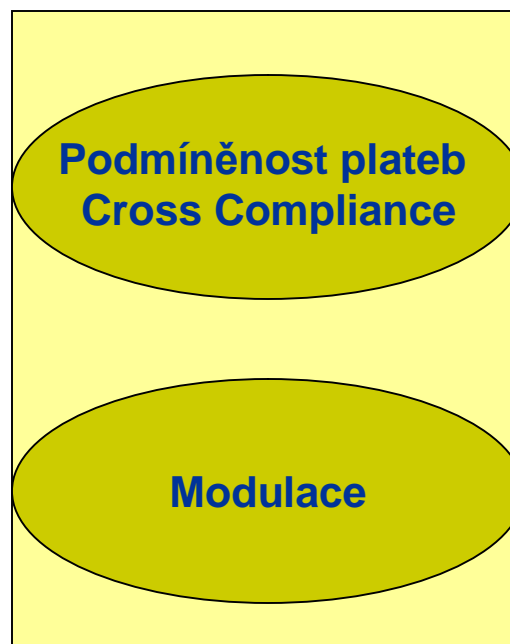
	Starý přístup	Nový přístup
Cíle	Rovnoměrné rozdělení, příjmy zemědělců, konkurenceschopnost zemědělství	Konkurenceschopnost venkovských oblastí, zhodnocení místních aktiv, využití nevyužívaných zdrojů
Hlavní cílové sektory	Zemědělství	Různé sektory venkovské ekonomiky (např. venkovská turistika, zpracovatelský průmysl, ICT)
Nástroje	Podpory (subvence)	Investice
Klíčoví aktéři	Národní vlády, zemědělci	Všechny úrovně veřejné správy (nadmárodní, národní, regionální a místní), různí místní aktéři z veřejného i soukromého sektoru

SZP po roce 2003

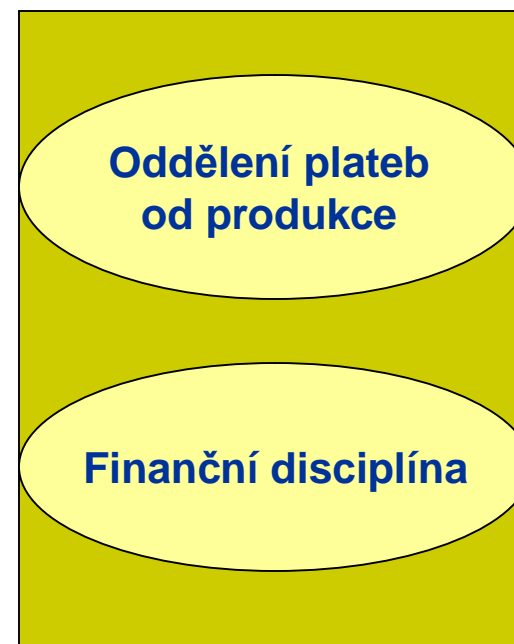
Rozšíření opatření

Opatření, která se stala povinnými

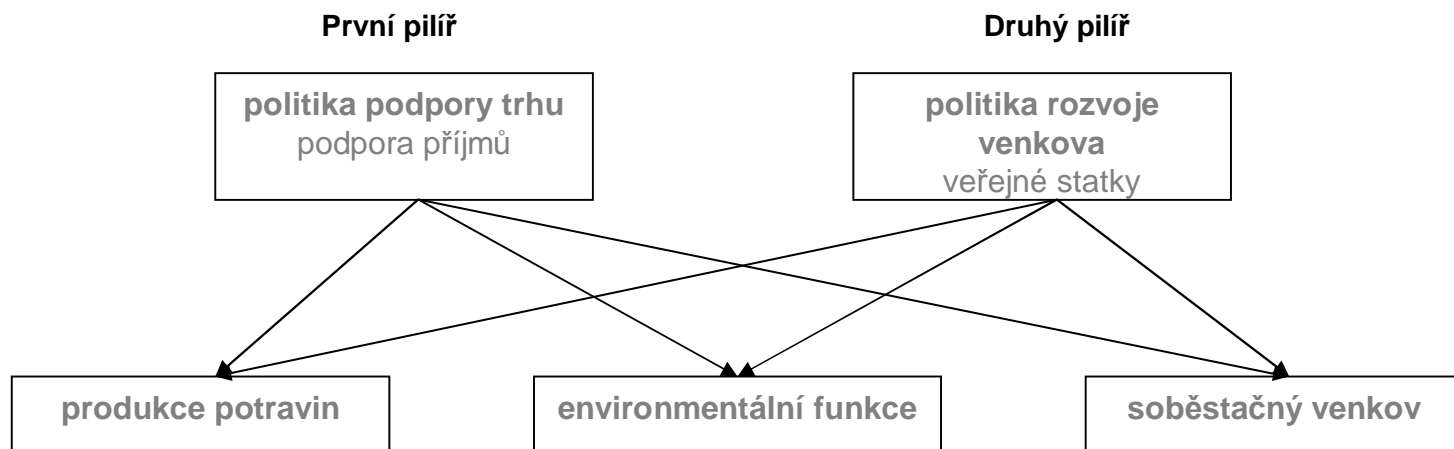

Nová opatření

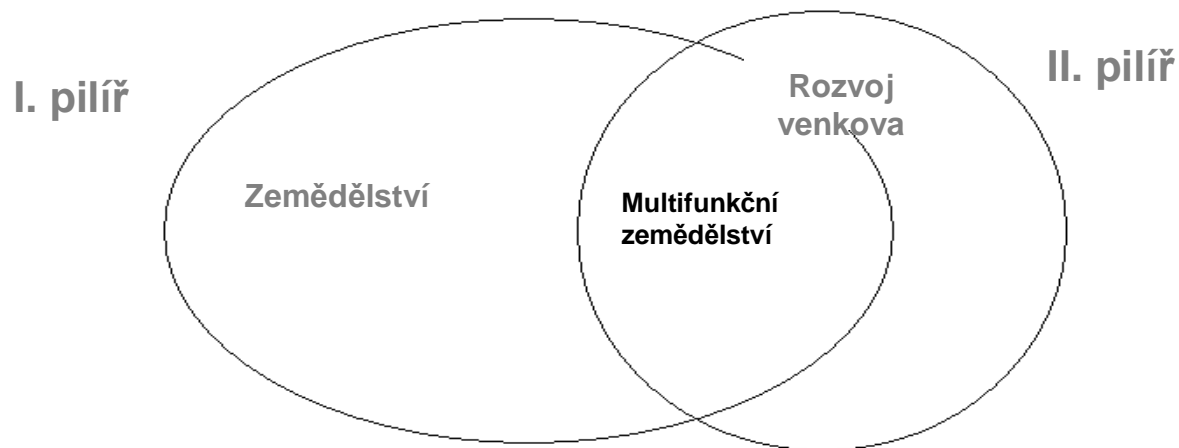
Politika rozvoje venkova v rámci SZP EU

Deklarovaná rovnováha mezi pilíři SZP EU

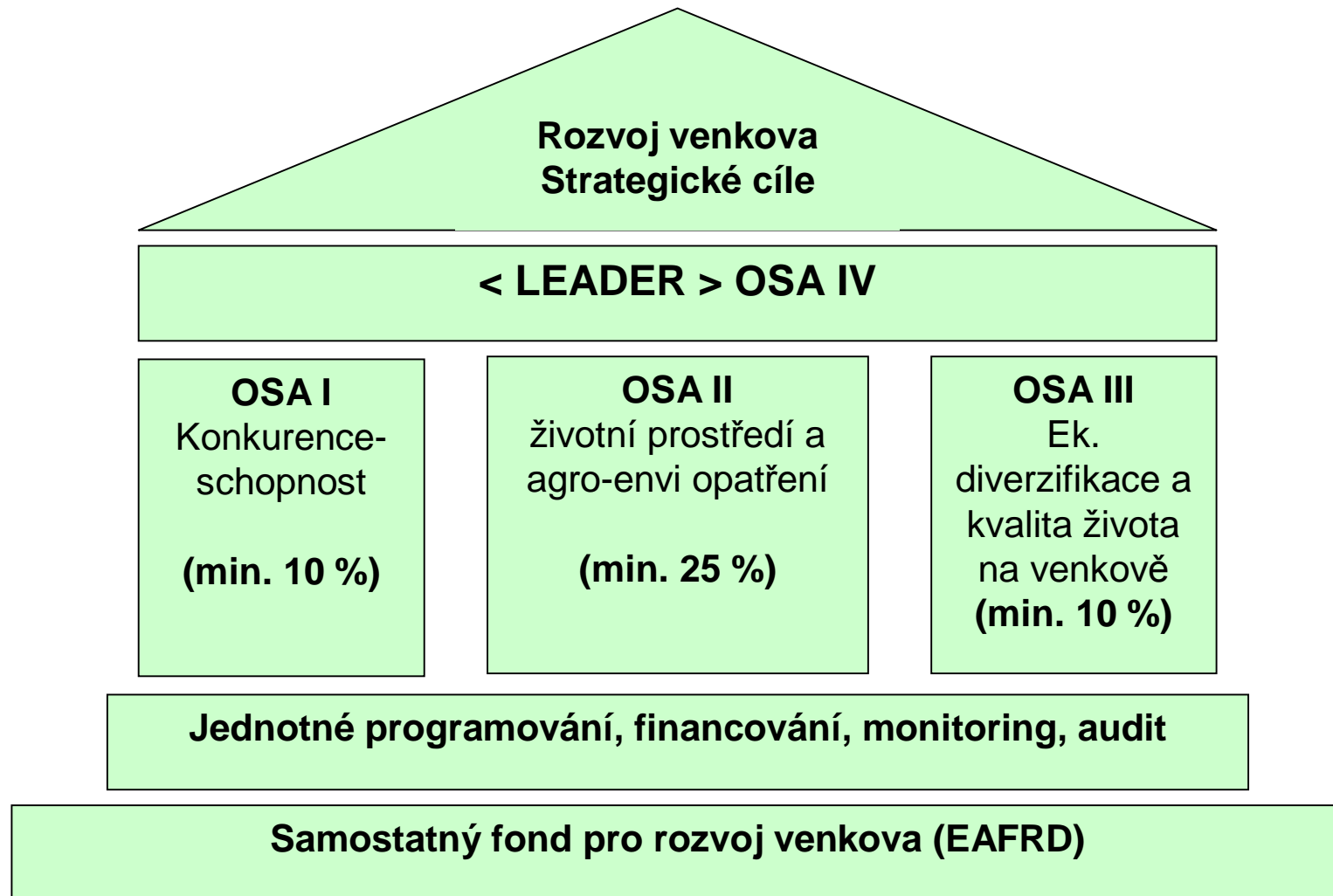
Zdroj: European Communities (2004)

Reálná podoba SZP EU se dvěma pilíři a pojetí rozvoje venkova s důrazem na jeho zemědělskou dimenzi v podobě multifunkcionality

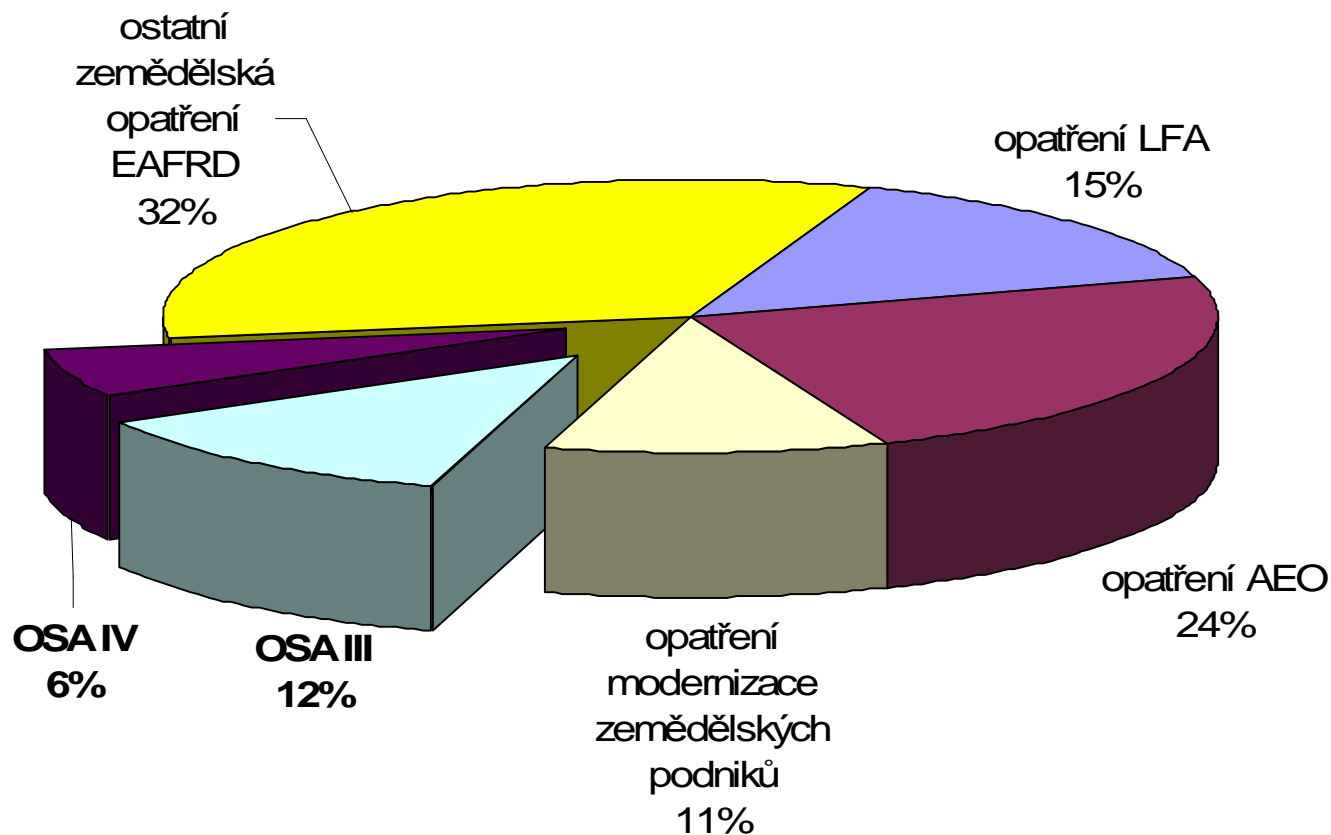

Zdroj: Pělucha (2009)

Deklarovaná rovnovážná architektura politiky rozvoje venkova v rámci EAFRD (2007 – 2013)

Struktura celkových výdajů 2. pilíře SZP EU s podíly stěžejních opatření v období 2007 – 2013

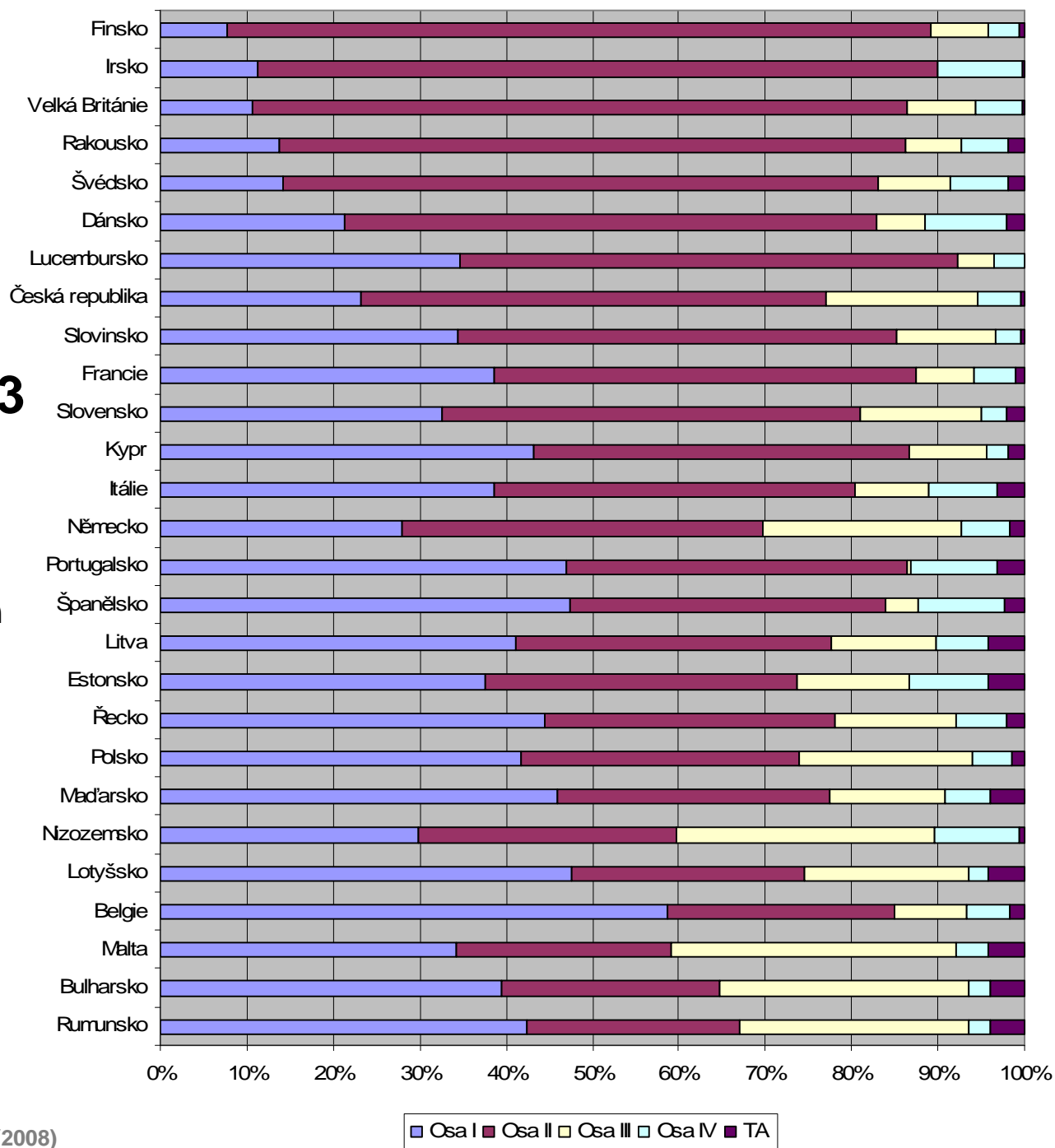

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů DG-Agri (2008)

Pozn.: Celkové výdaje zahrnují prostředky EAFRD a národní spolufinancování. Proto je relativní váha osy III a osy IV nižší, než když se běžně naznačuje v grafech Evropské komise, která prezentuje pouze prostředky EAFRD

Politika rozvoje venkova v rámci SZP EU 2007 - 2013

Relativní významnost
celkových výdajů v dílčích
osách 2. pilíře SZP EU v
jednotlivých členských
zemích EU
v období 2007 – 2013

Program rozvoje venkova ČR 2007 – 2013

Alokace finančních prostředků

OSA	Podíl v %	Prům.částka na rok v mil. EUR	Prům.částka na rok v mil. Kč
OSA I	22,39	106,88	3 046,08
OSA II	55,20	247,43	7 051,76
OSA III	16,93	80,82	2 303,37
OSA IV	5,00	22,38	637,83

Závěry a shrnutí

- Politika rozvoje venkova by měla mít komplexní, teritoriální a integrující charakter.
Výrazné „zemědělské pojetí“ této politiky v SZP EU představuje omezující faktor v posilování územní soudržnosti. Rozvoj venkova ve „strukturálním pojetí“ hraje v rámci SZP EU zatím marginální úlohu.
- Pro SZP EU je typický tzv. Caballerův paradox, který spočívá v nesouladu mezi cíli a záběrem politiky rozvoje venkova a dosahovanými výsledky.
*Hlavním důvodem této situace je nerovnoměrné rozložení finančních prostředků v SZP EU. V ČR je navíc významným problémem také rozpočtové určení daní a jeho nastavení (důraz na počet obyvatel a rozlohu obcí).
Snahy o zásadnější změny RUD komplikuje dlouhodobá nestabilní politická situace v ČR.
Nutnost předfinancování projektů X Finanční možnosti malých venkovských obcí*
- Snahy o „vymezování venkova“ představují „never ending story“ (účelovost stávajících definic v 2. pilíři SZP EU ve vazbě na lobby)
*Multifunkční venkovský prostor X Multifunkční zemědělství
Komplexní/strukturální pojetí X Zemědělské pojetí rozvoje venkova
Nenárokový charakter dotací X Nárokový charakter dotací (po splnění podmínek CC)*
- Tzv. „nové paradigma venkova“ (definované OECD) je v SZP EU a jejích reformách reflektováno minimálně, do reformy je průběžně zakomponováno velmi pozvolně.

Vývoj zemědělství a venkova v období po roce 2013 bude determinován následujícími faktory

- § politické aspekty vzájemných vazeb politik Evropské unie v oblasti zemědělství a rozvoje venkova (SZP), hospodářské a sociální soudržnosti (strukturální politika EU), energetiky, ochrany ŽP;
Lisabonská strategie → *Strategie EU do roku 2020*
- § modernizace SZP EU, dohodnutá Finanční perspektiva EU pro programové období 2014 – 2020 – úroveň podpor zemědělství a venkova v rámci SZP, konkurenceschopnost evropského zemědělství;
- § vývoj na světových trzích zemědělských produktů, liberalizace v rámci WTO, posilování konkurenceschopnosti v souvislosti s globalizací;
- § zvyšování rizikovosti zemědělského podnikání v souvislosti s klimatickými změnami a zvyšujícím se nedostatkem sladké vody;
- § využívání výsledků vědy a výzkumu k inovacím (bioekonomika založená na znalostech z oblasti pokročilých technologií);
- § atraktivita venkova a jeho obyvatelnost zejména pro mladou generaci, demografický vývoj ve venkovských oblastech.

Vize nového komisaře DG-AGRI Daciana Cioloşe k dalšímu vývoji SZP EU a její ve vazby na 2. pilíř

- § hlavní prioritou jeho mandátu je určit perspektivu SZP po roce 2013;
- § postavil se proti renacionalizaci SZP EU;
- § podporuje stav dvou pilířů;
- § 1. pilíř by měl podporovat uchování přímých plateb, které by však měly být vyváženější, spravedlivější a transparentnější. Měla by se přijmout „nová kritéria“ pro přímé platby – stávající metoda založená na historickém referenčním systému není možná;
- § 2. pilíř zůstane i nadále v SZP EU, nicméně by měl těsněji spolupracovat s politikou soudržnosti formou veřejno – soukromého partnerství, clusterů, sítí apod.;
- § konzultace k podobě SZP EU po roce 2013 chce zahájit již na počátku letošního roku a příslušné legislativní návrhy by se měly schvalovat v příštím roce.

Děkuji za pozornost!

Ing. Martin PĚLUCHA, Ph.D.

pelucham@vse.cz

Použité zdroje a literatura

- § Agroweb (2010): Potlesk pro kandidáta na komisaře, článek sestavený Alterovou, L., [cit. 2010-01-26]. Dostupný na WWW: http://www.agroweb.cz/zpravodajstvi/Potlesk-pro-kandidata_s43x45205.html
- § DG Agri (2008): *Rural development in the European union: statistical and economic information report 2008*, Directorate - General for Agriculture and Rural Development, December 2008
- § European Communities (2004): *New Perspectives for EU rural development*, European Communities
- § HOFFMAN-Loriz Josefina (2007): *Rural Development Policy*, Directorate General Agriculture and Rural Development, powerpointová prezentace, 11 October – „Open Days 2007“, Brusel
- § IREAS (2008): Souhrn poznámek z odborného kulatého stolu s tématem *Budoucnost SZP EU, českého venkova a zemědělství v ČR po roce 2013*, poznámky sestavili Pělucha, M. a Machálek, E.; červen 2008.
- § OECD (2006): *The New Rural Paradigm – Policies and Governance*, OECD Rural Policy Reviews, Organisation for Economic Cooperation and Development, ISBN 92-64-02390-9
- § OECD (2008): *Agriculture and Food Statistics - PSE/CSE/MPS*, [cit. 2008-08-23]. Dostupný na WWW: <http://www.sourceoecd.org/vl=1244247/cl=37/nw=1/rpsv/cw/vhosts/oecdstats/16081056/v13n1/contp1-1.htm>
- § Pělucha (2009): *Politika rozvoje venkova v rámci SZP EU: kritická analýza z hlediska územní soudržnosti na úrovni ČR*, doktorská disertační práce, VŠE Praha, Národohospodářská fakulta, Katedra Regionálních studií
- § Pělucha, M., Bednaříková, D., Viktorová, D., Možnosti nastavení efektivní politiky rozvoje venkova EU, *Acta Oeconomica Pragensia*, 05/2009, ISSN 0572-3043